

HAMSTER: ONDERGRONDSE AMBASSADEUR

Je ziet en hoort hem niet; toch is de hamster zelf wel regelmatig in het nieuws. En als er al nieuws is dan gaat het vaak over geld. Zo was er afgelopen winter discussie in politiek Limburg of de hamster niet 'te duur' was, en er niet beter gestopt kon worden met het project om de soort voor ons land te redden. Zo'n besluit om te stoppen zou erg jammer zijn, want de aanwezigheid van de hamster staat voor zoveel méér.

In lang vervlogen tijden kwam de hamster veelvuldig voor in het zuiden van onze provincie. Tegenwoordig is deze soort echter ronduit zeldzaam. Sinds 1999 wordt er daarom door diverse partijen samengewerkt

om er voor te zorgen dat dit knaagdier niet uitsterft in Nederland. Eind vorige eeuw leek die uitsterfkans vooral een Nederlands probleem, maar ondertussen gaat het in heel West- en Midden-Europa slecht met de soort. De Belgen, Fransen en Duitsers zijn nu ook volop actief voor de hamster. In Nederland waren we helaas voorloper met het nemen van maatregelen om die achteruitgang te stoppen. In 2002 waren er nabij Maastricht nog een handvol hamsterburchten over. Daar zijn de laatste hamsters gevangen voor een fokprogramma. Nakomelingen uit dit goed verlopende programma werden weer in akkers uitgezet.

Het aantal burchten steeg in de beginjaren snel, tot meer dan 1.000 in 2007. Helaas is hun aantal daarna weer sterk teruggelopen tot circa 100 burchten in 2018.

GRAAN EN DEKING

Hamsters zijn afhankelijk van graan als voedsel, en hebben beschutting nodig om zich tegen roofdieren te kunnen beschermen. Kale en al snel weer bewerkte akkers zijn ongeschikt als leefgebied. Ook worden op voormalige graan-akkers tegenwoordig vaak aardappels en bieten verbouwd; die gewassen zijn ongeschikt voor hamsters. En natuurlijk zijn dorpen en steden gegroeid en is het aantal wegen en de

hoeveelheid verkeer toegenomen. Kortom, er zijn vele oorzaken die er aan bijdragen dat de soort het moeilijk heeft. De hamster is echter slechts één voorbeeld van de vroegere rijkdom aan natuur die uit het landbouwgebied aan het verdwijnen is. Ook vogels en andere dieren zijn hier sterk achteruitgegaan. Akkerplanten behoren zelfs bij de meest bedreigde soortgroepen in Nederland!

RESERVATEN

Als Limburgs Landschap beheren we, verspreid over de provincie ruim 260 hectare natuurakkers. In Zuid-Limburg ligt daar de nadruk op de hamster, maar wordt dat

Omdat hamsters een wintervoorraad aanleggen, die tot wel 15 kg graan kan bevatten, worden ze ook wel korenwolf genoemd. Foto Paul van Hoof.

in sommige percelen gecombineerd met gericht beheer voor akkerplanten. Het gaat daarbij om ruim 80 hectare waar in stroken tot 40 meter breed graangewassen worden ingezaaid als rogge, tarwe, haver, gerst en spelt, afgewisseld met stroken bladrammenas en luzerne. Tussen de granen is ruimte voor bloeiende planten zoals de welbekende korenbloem en klaproos. In die akkerplantenpercelen groeien ook zeldzaamheden met prachtige namen als groot spiegelklokje, wilde weite en naakte lathyrus. Wie wil die nu niet zien? Natuurlijk profiteren van dit beheer niet alleen hamster en akkerplanten, maar veel meer soorten die er van oudsher voorkwamen. Door op een aantal percelen graan slechts deels te oogsten, zorgen we naast de hamsters ook voor voldoende voedsel voor vogels in de winter.

NATUURRIJKDOM

De wilde akkerbloemen, luzerne en bladrammenas zorgen er het hele groeiseizoen voor dat insecten er een gedekte tafel vinden. Bij rustig en warm weer hoor je het gezoem al van een afstand, als dat tenminste niet overstemd wordt door luidkeels zingende veldleeuweriken, geelgorzen en grasmussen. De akkers zijn soms net een gatenkaas, doordat veldmuizen overal hun holletjes graven. Hier en daar zijn die gaten wat groter. Dan kan het zomaar zijn dat je naar een hamsterburcht zit te kijken. In de winter zijn er wolven 'kleine' vogels te zien met geelgors, groenling, kneu en vink die de akkers beschouwen als één grote voederplaats. Duiven, kauwtjes en kraaien zijn een formaatje groter en niet echt zeldzaam. Kwartel en patrijs zijn een stuk schaarser en ook die vinden hier een geschikt leefgebied. Dit levend buffet, met veldmuis als voorkeursvoedsel, trekt soorten aan als vos, wezel, bunzing, steenmarter,

buizerd, torenvalk, blauwe kiekendief en als meest opvallende kostganger de grote zilverreiger.

DUUR?

Het 'hamsterproject' kost ruim 1,4 miljoen euro per jaar. Hierbij gaat het dus niet alleen om hamsterbescherming, maar er profiteert een breed scala akkersoorten van. Ons buitengebied wordt er een stuk mooier en levendiger van. Dat gebeurt niet alleen in de reservaten. Ruim 1,1 miljoen euro is bestemd voor agrariërs, die in totaal 570 ha hamstervriendelijk beheer op hun gronden uitvoeren. De helft hiervan is Europees geld. Iets minder dan € 300.000 wordt besteed aan reservataatsbeheer, het fokprogramma en de begeleiding van het project. Het Zuid-Limburgse landschap krijgt daarmee een enorme kwaliteitsimpuls. Goed voor natuur, landschap, toerisme en niet te vergeten een stuk bedrijfszekerheid voor de betrokken boeren. Wat betreft natuurinclusief boeren zitten

Dit project is mede mogelijk gemaakt door

provincie Limburg

we hier in een proeftuin waar [internationaal] wordt samengewerkt tussen ambtenaren, wetenschappers, boeren, jagers en natuurbeheerders. Daarom is het hamsterproject, wat Het Limburgs Landschap betreft, zeker niet 'te duur'. Het is vooral een reden om vol goede moed door te gaan met akkerbeheer en er tenslotte ook voor de korenwolf een succes van te maken.

TEKST: HARRY BUSSINK

Niet alleen de hamster, ook vogels en andere dieren zijn in de landbouwgebieden sterk achteruitgegaan. Akkerplanten, waaronder het groot spiegelklokje, behoren tot de meest bedreigde soortengroep in Nederland. Foto's Henk Heijligers.

